

Sygn. akt II PK 114/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 marca 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Korzeniowski (przewodniczący, sprawozdawca)
SSN Romualda Spyt
SSN Małgorzata Wrębiakowska-Marzec

w sprawie z powództwa E. D.
przeciwko Urzędowi Skarbowemu w W.
o uznanie wypowiedzenia za bezskuteczne,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 12 marca 2015 r.,
skargi kasacyjnej powódki od wyroku Sądu Okręgowego w Z.
z dnia 30 grudnia 2013 r.,

- I. oddala skargę kasacyjną**
- II. zasądza od powódki na rzecz strony pozwanej 120 zł
tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Z. wyrokiem z 30 grudnia 2013 r. oddalił apelację skarżącą powódki od wyroku Sądu Rejonowego w N. z 4 października 2013 r., który oddalił

jej powództwo o przywrócenie do pracy, przyjmując, że wypowiedzenie umowy o pracę było zasadne.

Przyczyną wypowiedzenia była utrata zaufania „spowodowana rażącem naruszeniem obowiązków pracowniczych wynikających z zakresu czynności, przepisów o służbie cywilnej oraz zasad etyki korpusu służby cywilnej, polegających na sporządzeniu z własnej inicjatywy za podatnika korekty zeznania SD-3 ze znacznie mniejszą w stosunku do pierwotnego zeznania wartością nabytego spadku, powodującą zaniżenie należnego podatku z tytułu nabycia spadku”. Powódka była zatrudniona u pozwanego na stanowisku starszego inspektora. Rejestrowała zeznania podatkowe SD-3 a także weryfikowała wartości przedmiotu opodatkowania. Sąd Rejonowy ustalił, że naczelnik wielokrotnie wytykał powódce różnego rodzaju uchybienia pracownicze. Na wezwanie 5 czerwca 2013 r. w urzędzie stawiała się podatniczka K. K. Podatniczka wyjaśniła, iż w pierwotnym zeznaniu SD-3, które osobiście sporządziła i złożyła w urzędzie, podała wyższe wartości składników majątku zgłoszonych do opodatkowania, ale pracownica urzędu przyjmująca zeznanie zaoferowała się sporządzić za nią nowe zeznanie, zaniżające wartość składników majątkowych zgłaszanych do opodatkowania w celu zmniejszenia wysokości podatku. Podatniczka zgodziła się na propozycję i pozostawiała dokumenty, a po kilku dniach, na telefoniczne wezwanie urzędniczki zgłosiła się do urzędu, podpisała przygotowane przez urzędniczkę zeznanie SD-3 i je złożyła. W związku z wezwaniem do wyjaśnienia i skorygowania zeznania podatkowego podatniczka wyraziła wolę natychmiastowego skorygowania zeznania poprzez podanie w zeznaniu pierwotnych wartości składników majątkowych zgłoszonych do opodatkowania. W związku z treścią wyjaśnień podatniczki komisarz skarbowy W. B. przedstawiła sprawę kierownikowi referatu M. M. Podatniczka wraz z M. M. udały się do zastępcy naczelnika urzędu L. A. Podatniczka powtórzyła swoje wyjaśnienia, a ponieważ mówiąc o urzędniczce, która zaniżyła w zeznaniu wartość składników majątkowych zgłoszonych do opodatkowania posługiwała się sformułowaniem „pani z pokoju nr 4”, L. A. zarządził przeprowadzenie konfrontacji podatniczki i powódki. Podatniczka zdecydowanie wskazała na powódkę, jako osobę, która sporządziła za nią zeznanie podatkowe SD-3, zaniżające wartość składników majątkowych w stosunku do wartości

podanych przez podatniczkę w pierwotnym zeznaniu podatkowym. W reakcji na wyjaśnienia podatniczki powódka oświadczyła, że nie pamięta zdarzenia przedstawianego przez podatniczkę. Sporządzono protokół z rozmowy z podatniczką, który podpisała. Z protokołem zapoznał się naczelnik urzędu T. L. Zobowiązał powódkę do ustosunkowania się do treści protokołu na piśmie. W oświadczeniu z 17 czerwca 2013 r. powódka podała: - „nie pamiętam by taka sytuacja miała miejsce”. Naczelnik zarządził wystosowanie do podatniczki pisma zawierającego szczegółowe pytania dotyczące sprawy. W reakcji na pismo podatniczka bez wezwania stawiała się u naczelnika. Podatniczka odpowiedziała na pytania zawarte w piśmie z 17 czerwca 2013 r. do protokołu. Naczelnik po zapoznaniu się z protokołem podjął decyzję o wypowiedzeniu powódce umowy o pracę. Z telefonu służbowego, do którego dostęp miała powódka, zrealizowano 16 kwietnia 2013 r. połączenie do podatniczki. Punkt 4.2.4 ust. 2 instrukcji obiegu dokumentów stanowi, że pracownik przyjmuje zeznania SD-3 oraz załączone dokumenty, sprawdza pod względem formalnym i merytorycznym oraz potwierdza na kopii zgodność z oryginałem (...) w dniu wpływu, bądź następnym wprowadza je do systemu P. Sąd Rejonowy ustalił, że powódka z własnej inicjatywy sporządziła za podatniczkę korektę zeznania SD-3 w celu wyliczenia podatku od spadków i darowizn w kwocie niższej niżby to wynikało z pierwotnego zeznania sporządzonego osobiście przez podatniczkę. Wynika to z zeznań świadków L. A. i M. M., a także z dokumentów (notatki k. 20, protokołów z 5 i z 20 czerwca 2013 r.). Sąd nie zgodził się ze stanowiskiem powódki, iż gdyby nawet przyczyna wypowiedzenia była prawdziwa, to nie uzasadniałaby wypowiedzenia. Niedopuszczalność sporządzania za podatników zeznań podatkowych jest oczywista. Powódka nie ograniczyła się do przepisania na komputerze zeznania podstawowego SD-3 sporządzonego przez podatnika, lecz merytorycznie zaingerowała w jego treść, zmniejszając wartości zgłaszanych do opodatkowania składników majątkowych w celu zmniejszenia zobowiązania podatkowego. Sporządzenie za podatnika zeznania podatkowego uzasadnia utratę zaufania pracodawcy do powódki, co stanowiło uzasadnioną przyczynę wypowiedzenia umowy o pracę.

Sąd Okręgowy potwierdził ustalenia Sądu Rejonowego. Dodał, że zachowanie powódki wiązało się z naruszeniem obowiązku dbania o dobro zakładu pracy i ochronę jego mienia (art. 100 § 1 i § 2 pkt 4 k.p.). Pracodawca ma prawo do zatrudniania pracowników dających najlepszą gwarancję prawidłowego wykonywania obowiązków. Pozwany wykazał zgodnie z ciężarem dowodu z art. 6 k.c. w związku z art. 232 k.p.c. istnienie przyczyny wypowiedzenia i jej zasadność.

W skardze kasacyjnej powódka zarzuciła naruszenie: I. prawa materialnego: 1) art. 45 § 1 k.p. przez jego błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że w sprawie zachodziły przesłanki do rozwiązania z powódką umowy o pracę za wypowiedzeniem ze względu na utratę zaufania, gdyż powódka z własnej inicjatywy sporządziła za podatniczkę M. K. korektę zeznania SD-3 w celu wyliczenia podatku od spadków i darowizn w kwocie niższej niżby to wynikało z pierwotnego zeznania sporządzonego przez podatniczkę, podczas gdy nie zaistniały przesłanki uzasadniające ziszczenie się przyczyny utraty zaufania wobec pracownika bowiem przyjęta przyczyna wypowiedzenia umowy o pracę z uwagi na nieprawdziwy i nierzeczywisty charakter jest nieuzasadniona; 2) art. 6 k.c. w związku z art. 300 k.p. oraz w związku z art. 232 k.p.c. poprzez nieprawidłowe rozłożenie ciężaru dowodu i przyjęcie, że w rozważanym przypadku powódka nie wykazała, że wskazane w wypowiedzeniu okoliczności nie miały miejsca, a w konsekwencji pozwany wykazał istnienie przyczyny wypowiedzenia umowy o pracę i jej zasadność pomimo tego, że pozwany nie przedstawił: - dokumentów, na których istnienie powoływał się zarówno w oświadczeniu o wypowiedzeniu umowy o pracę, jak i w toku procesu, tj.: korekty zeznania SD-3 ze znacznie mniejszą w stosunku do pierwotnego zeznania wartością nabytego spadku, powodującą zaniżenie kwoty należnego podatku z tytułu nabycia spadku, którą miała sporządzić powódka; - zeznania SD-3 pierwotnego ze znacznie wyższą wartością niż podana w korekcie zeznania, którą sporządził podatnik; II. prawa procesowego: 1) art. 235 § 1 k.p.c. i art. 328 § 2 k.p.c. przez naruszenie zasady bezpośredniości i oparcie przez Sąd Okręgowy wyroku na dowodzie nieprzeprowadzonym w sprawie, tj. dowodzie z przesłuchania podatnika M. K. przeprowadzonym przez pozwanego, zawartym w protokołach z 5 czerwca 2013 r. i z 20 czerwca 2013 r., które to przesłuchanie zostało przeprowadzone bez udziału Sądu, czego skutkiem jest nierozważenie

wszechstronnie materiału dowodowego sprawy oraz przez powoływanie się przez Sąd Okręgowy na dowody w postaci: korekty zeznania SD-3 ze znacznie zmniejszoną w stosunku do pierwotnego zeznania wartością nabytego spadku – sporządzoną według oceny Sądu Okręgowego przez powódkę w celu wyliczenia podatku od spadków i darowizn w kwocie niższej niżby to wynikało z zeznania sporządzonego osobiście przez podatniczkę M. K., podczas gdy ww. dokumenty nie znalazły się w materiale dowodowym sprawy; 2) art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. przez nierozważenie przez Sąd Okręgowy w uzasadnieniu braku dowodu z dokumentu zeznania SD-3 i zeznania SD-3 korekty, co skutkowało nierozważeniem wszechstronnie zebranego w sprawie materiału dowodowego oraz przez niewyjaśnienie w uzasadnieniu wyroku przyczyn nieuwzględnienia zarzutu naruszenia art. 235 § 1 k.p.c.

Pozwany wniósł o oddalenie skargi i zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zarzuty skargi kasacyjnej nie są zasadne i dlatego została oddalona.

Skarżąca zarzuca, że w sprawie nie udowodniono zdarzenia, które pozwany przyjął za przyczynę wypowiedzenia umowy o pracę. Punkt ciężkości dotyczy art. 235 § 1 przez „naruszenie zasady bezpośredniości i oparcie wyroku na dowodzie nieprzeprowadzonym w niniejszej sprawie”. Zarzut ten nie jest trafny, gdyż zasada bezpośredniości (*postępowanie dowodowe odbywa się przed sądem orzekającym*) odnosi się do konkretnego dowodu, składającego się na postępowanie dowodowe prowadzone przez sąd. Podatniczka M. K. nie była świadkiem w postępowaniu sądowym w tej sprawie (art. 258 i nast. k.p.c.). Skoro nie była świadkiem w postępowaniu sądowym, to przepis ten nie mógł zostać naruszony. Nie wynika z niego, że Sąd każdorazowo niejako z urzędu przeprowadza każdy dowód (tu z zeznań świadka) bezpośrednio dotyczący faktów. Wykracza to poza ramy art. 235 k.p.c. Jest to kwestia szersza, czy brak określonego dowodu w sprawie ma wpływ na jej wynik. Wówczas czym innym jest zaniechanie albo pominięcie dowodu zawnioskowanego w postępowaniu sądowym przez stronę. Zakres postępowania

dowodowego zależy w pierwszej kolejności od stron procesu cywilnego. Sąd może dopuścić dowód niewskazany przez stronę (art. 232 zdanie drugie k.p.c.). Uznanie przysługujące sądowi (sąd może dopuścić dowód niewskazany przez stronę) z reguły nie może być podstawą zarzutu, zresztą skarżąca takiego zarzutu nie stawia (czyli zaniechania przeprowadzenia dowodu z urzędu). W pierwszej kolejności to strony oceniają, jakie dowody są w sprawie konieczne (pozew, odpowiedź na pozew). Przekłada się to na określone wnioski dowodowe, które też nie muszą być uwzględniane przez sąd. Przedmiotem dowodu są fakty mające dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie. Sąd pomija twierdzenia i dowody, jeżeli okoliczności sporne zostały już dostatecznie wyjaśnione. Nieuprawniona jest więc teza, że to sąd ma wyprzedzać stanowiska stron i z urzędu prowadzić postępowanie dowodowe. Stałoby to w sprzeczności z zasadą kontradiktoryjności procesu. Zasada ta obowiązuje również przed sądem pracy, który także nie prowadzi postępowania dowodowego z urzędu (prowadził je poprzednio tylko w ograniczonym zakresie, czyli przy ustaleniu istnienia stosunku pracy – por. nieobowiązujący już art. 477¹ § 1¹ k.p.c.). W tej sprawie żadna ze stron nie wniosła o przeprowadzenie dowodu z zeznań świadka M. K. Sąd mógł uznać, że na podstawie zebranego materiału okoliczności sporne zostały dostatecznie wyjaśnione. Brak zatem dowodu z zeznań tego świadka nie oznacza, że sprawa nie została dostatecznie wyjaśniona do rozstrzygnięcia. Skarżąca nie zarzuca naruszenia art. 217 § 3 k.p.c. Ponadto skargę kieruje się do wyroku sądu drugiej instancji (art. 398¹ § 1 k.p.c.), natomiast postępowanie dowodowe przeprowadza zasadniczo sąd pierwszej instancji, co wynika z art. 381 k.p.c. Nowy wniosek dowodowy na etapie przed sądem drugiej instancji nie może być temporalnie dowolnie zgłoszony. Oceny tej nie zmienia pewna specyfika ciężaru dowodu w sprawach z odwołania od wypowiedzenia umowy o pracę, gdyż to pracodawca musi wykazać zasadność wypowiedzenia. W odwołaniu od wypowiedzenia umowy o pracę, które staje się pozewem, pracownik wystarczy, że nie zgadza się z wypowiedzeniem. W zakresie faktów i wniosków dowodowych pracownik (powód) może być bierny procesowo, jednak wówczas jego pozycja jest gorsza, gdyż nadal obowiązuje zasada, że powinien przedstawić swoją wersję zdarzeń (jeżeli jest sprzeczna z wersją pracodawcy) oraz twierdzenia i dowody na ich poparcie (art. 210 k.p.c.).

Jeżeli pracownik tego nie czyni, to musi liczyć się z tym, że w sporze sąd przyjmie wersję zdarzeń podaną przez pracodawcę. Skarżąca nie wnioskuje o przeprowadzenie dowodu z zeznań św. E. K., jednak miała możliwość odniesienia się do dokumentów (protokołów) zawierających jej wyjaśnienia. Innymi słowy dowodem, nie były zeznania podatkiczki, lecz jej wyjaśnienia utrwalone w dokumentach. Powódka mogła odnieść się do tych dokumentów i w tym znaczeniu zasada bezpośredniości nie została naruszona.

Nie został naruszony art. 6 k.c. i art. 232 k.p.c., gdyż skarżąca niezasadnie przyjmuje, iż Sąd wymagał od niej, iżby wykazała, że wskazane w wypowiedzeniu okoliczności nie miały miejsca. Pozwany pracodawca miał wykazać przyczynę wypowiedzenia (zgodnie z prawem materialnym – art. 45 § 1 k.p.). W procesie podał określony stan faktyczny i odwołał się do dowodów. Sąd uznał, że materiał zebrany w sprawie potwierdza wersję pracodawcy. Sąd drugiej instancji mógł w rozpoznaniu sprawy oraz zarzutów apelacji poprzestać na materiale zebrany przed Sądem pierwszej instancji. Skarżąca nie zarzuca naruszenia art. 382 k.p.c. ani art. 381 k.p.c. W sprawie znaczenie miało określone zachowanie, czyli wypełnienie przez powódkę zeznania podatkowego (SD-3) za podatkiczkę. Zostało to potwierdzone przez podatkiczkę, która wskazała personalnie na powódkę. Odbyła się określona konfrontacja. Podatkiczka potwierdziła to w drugim wyjaśnieniu (w odpowiedzi na konkretne pytania). Potwierdzili to świadkowie słuchani w sprawie. Skarżąca skupia się na braku zeznań świadka E. K., natomiast pomija dowody przeprowadzone w postępowaniu sądowym. Odnosi się do dowodów, których w sprawie nie przeprowadzono i nie podważa dowodów na podstawie których dokonano ustaleń ją obciążających. Sąd mógł uznać wyjaśnienia podatkiczki za część materiału (art. 382 k.p.c.), jako że potwierdzone zostały w protokołach oraz w zeznaniach świadków. Tak samo gdy idzie o brak w aktach dokumentu zeznania podatkowego SD-3, skoro stanowiło ono element zwykłej procedury podatkowej. Skarżąca nie twierdzi (zarzuca), że takie zeznanie nie istniało. Podatkiczka była wzywana i toczyło się postępowanie z określonymi ustaleniami i ocenami co do majątku spadkowego i jego wartości. Pierwotne zeznanie podatkowe (przed korektą), może nie być dostępne, gdyż wedle ustalonej wersji podatkiczka zostawiła je powódce. Nowe zeznanie zostało sporządzone z

pomocą komputera przez skarżącą i na jej wezwanie zostało podpisane przez podatniczkę. Takie są ustalenia. Odmienna ocena dowodów nie może być podstawą zarzutów skargi kasacyjnej (art. 398³ § 3 k.p.c.). W sprawie ustalono, że podatniczka zdecydowanie wskazała na powódkę, jako osobę, która sporządziła za nią nowe zeznanie podatkowe. Wskazanie w procesie na określone fakty przerzucało na powódkę obowiązek odniesienia się do twierdzeń pracodawcy i wskazania oraz udowodnienia swojej (przeciwnej) wersji zdarzeń (art. 210 k.p.c.). Na tym polega zasada kontradiktoryjności i dlatego nie został naruszony art. 6 k.p.c. w związku art. 232 k.p.c.

Na tym tle nie jest zasadny zarzut naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. Uzasadnienie wyroku wystarczająco klarownie przedstawia podstawę faktyczną i prawną rozstrzygnięcia. Wszak kwestia faktyczna to pytanie czy zarzucane zdarzenie miało miejsce. Sądy odpowiedziały pozytywnie i przedstawiły dowody składające się na podstawę faktyczną. Jeżeli przez pryzmat art. 328 § 2 k.p.c. zarzuca się naruszenie przez Sąd drugiej instancji art. 235 § 1 k.p.c., to nie jest to metodycznie i merytorycznie zasadne. Zarzut w części dotyczy rozpoznania apelacji, wówczas właściwy byłby zarzut naruszenia art. 378 § 1 k.p.c., przy czym konieczne byłoby wykazanie, że naruszenie tego przepisu miało wpływ na wynik sprawy (art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c.). Nie można tego stwierdzić, jako że już wyżej stwierdzono, iż brak dowodu z zeznań świadka niezasadnie łączy się w skardze z naruszeniem art. 235 § 1 k.p.c. Nie jest również wątpliwa podstawa prawna rozstrzygnięcia, czyli art. 45 § 1 k.p. Ramy prawne sporu nie są skomplikowane. Chodziło o zasadność i zgodność z prawem wypowiedzenia. Spór dotyczył tylko zasadności, a o tym decydowały fakty. W ocenie zarzutu materialnego skargi zachodzi związek stanem faktycznym, na którym oparto zaskarżony wyrok (art. 398¹³ § 2 k.p.c.). Skoro Sąd ustalił, że skarżąca zaproponowała i sporządziła za podatniczkę spadkowe zeznanie podatkowe, obniżając wartość opodatkowania, to nie doszło do naruszenia art. 45 § 1 k.p., gdyż pozwany mógł uznać takie zachowanie jako przyczynę utraty zaufania, uzasadniające wypowiedzenie umowy o pracę.

Z tych motywów orzeczono jak w sentencji, stosownie do art. 398¹⁴ k.p.c.

O kosztach orzeczono na podstawie art. 98 i 99 k.p.c. oraz § 11 ust. 1 pkt 1 oraz § 12 ust. 4 pkt 2 (stosowanego odpowiednio do odpowiedzi na skargę kasacyjną) rozporządzenia z 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych.